

**INKOMENS EFFECT RAPPORTAGE
GEMEENTE VALKENBURG 2019**

Inkomens Effect Rapportage gemeente Valkenburg 2019

Een onderzoek naar de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Valkenburg.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Valkenburg

Datum

December 2019

Auteurs

Anne-Wil Hak
Michelle Ellens

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Onderzoeksmethodiek	3
1.1. Huishoudens en inkomensgrenzen	3
1.2. Inkomsten landelijke regelingen	3
1.3. Inkomsten gemeentelijke minimaregelingen	4
1.4. Uitgaven	5
1.5. Vrije bestedingen	5
1.6. Aannames	5
2. De inkomenseffecten.....	6
2.1. Het effect van het landelijk beleid is groter dan het gemeentelijk beleid.....	6
2.2. De gemeentelijke bijdragen geven meer ruimte voor vrije bestedingen	7
2.3. Werken vanuit de bijstand loont in de meeste situaties	8
3. Conclusies en aanbevelingen	12
3.1. Beantwoording centrale onderzoeksvraag	12
3.2. Aanbevelingen	13
3.3. Kosten verruiming regelingen en invoering tegemoetkoming arbeidsparticipatie	14
Bijlage 1. Financieel maandoverzicht.....	16

Inleiding

De gemeente Valkenburg is geïnteresseerd in de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van minimahuishoudens. Dit vanuit de visie dat werken moet lonen. De centrale onderzoeksvraag van de gemeente luidt: Kwantificeer de armoedeval voor Valkenburg en biedt oplossingsrichtingen aan ter beperking hiervan.

De Inkomenseffect Rapportage geeft hier antwoord op en biedt inzicht in de actuele financiële positie van minima en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage daaraan levert.

De centrale onderzoeksvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

- Hoe hoog is de maximale bijdrage van de gemeente en van het Rijk voor minimahuishoudens?
- Hoeveel geld houden minimahuishoudens per maand over (of komen zij tekort) voor het doen van vrije bestedingen?
- Wat is het financiële effect van inkomensverhoging door vanuit de bijstand aan het werk te gaan: is er sprake van een armoedeval? Welke doelgroepen worden hierbij getroffen?
- Wat kan hier beleidsmatig mee worden gedaan?

Opzet van het onderzoek

Voor zes verschillende huishoudtypen met vier verschillende inkomens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum worden de effecten berekend. Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de vaste uitgaven is uitgegaan van cijfers en normen van het Nibud¹. Voor de andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals huur en waterschapsbelasting). Tenslotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op de manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek nader toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de inkomenseffecten van zowel de landelijke als de lokale inkomensondersteunende regelingen beschreven. In hoofdstuk 3 benoemen we de belangrijkste bevindingen. In bijlage 1 staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht.

¹ Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens.

1. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk schetsen we de onderzoeksmethodiek van de Inkomenseffect Rapportage aan de hand van de verschillende inkomsten en uitgaven die worden onderscheiden.

1.1. Huishoudens en inkomensgrenzen

We berekenen de inkomenseffecten van het lokale en landelijke beleid in 2019 voor de volgende huishoudtypen:

- Alleenstaande, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd;
- Alleenstaande ouder, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- Paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd;
- Paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- Alleenstaande, AOW-gerechtigd;
- Paar (twee volwassenen), AOW-gerechtigd.

We brengen de inkomenseffecten in beeld voor huishoudens met inkomens van 100, 110, 120 en 130 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Daarnaast berekenen we de inkomenseffecten voor huishoudens die al langer dan drie jaar een inkomen van 100 procent Wsm hebben.

1.2. Inkomsten landelijke regelingen

De inkomsten bestaan uit het netto-inkomen en diverse bijdragen van het Rijk. Specifiek gaat het om de volgende categorieën:

- Netto-inkomen inclusief vakantietoeslag;
- Bijdrage Rijk:
 - huurtoeslag;
 - zorgtoeslag
 - combinatiekorting;
 - kinderbijslag;
 - kindgebonden budget.

1.3. Inkomsten gemeentelijke minimaregelingen

Onderstaand volgt een overzicht van de gemeentelijke minimaregelingen in 2019.

Tabel 1.3.1 Gemeentelijke minimaregelingen in Valkenburg

Regeling	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(Maximaal) bedrag per jaar
Kwijtschelding	Tot 100% Wsm	-
Bijzondere bijstand	Tot 100% Wsm	Individuele vergoedingen.
Individuele inkomenstoelage	Minimaal 3 jaar tot 100% Wsm	Alleenstaande € 384; Alleenstaande ouder € 492; Paar € 582.
Collectieve zorgverzekering	Tot 150% Wsm	Pakket VGZ: € 172,37 (inclusief korting € 7,47)
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	Tot 110% Wsm	Een vergoeding van € 100,-
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	Tot 110% Wsm	€ 100 per volwassene per kalenderjaar;
		€ 150 voor kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar; € 100 voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar.
Jeugdfonds sport en cultuur	Tot 110% Wsm	Verschillende kortingen op sportieve, culturele en welzijnsactiviteiten.
		Voor sport: Maximaal € 225 per kind, per jaar; Voor cultuur: Maximaal € 425 per kind, per jaar.
Stichting Leergeld	Tot 110% Wsm	Maximaal € 200 per jaar

In de berekening van de inkomenseffecten worden de volgende regelingen meegenomen:

- kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting;
- de totale korting op de collectieve zorgverzekering wordt alleen meegenomen bij de AOW-huishoudens²
- de individuele inkomenstoelage;
- tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering;
- declaratieregeling maatschappelijke participatie;
- jeugdfonds sport en cultuur en Stichting Leergeld met een gemiddeld bedrag van € 363 per jaar³.

De volgende gemeentelijke regelingen zijn niet meegenomen in het financieel maandoverzicht en de inkomenseffecten:

- verstrekkingen vanuit de bijzondere bijstand;

Bijzondere bijstand is niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven en dit niet maandelijks bij iedereen voorkomt.

² Het pakket is dusdanig duur dat we ervan uit gaan dat minimahuishoudens onder de AOW-leeftijd hier geen gebruik van maken.

³ Gemiddeld bedrag per jaar per huishouden in 2018.

1.4. Uitgaven

De uitgaven zijn gecategoriseerd naar:

- Vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur⁴, energiekosten⁵; en verzekeringen;
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris, kleding en het eigen risico voor de zorgverzekering;
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur en lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud. De normbedragen staan per huishoudtype in het financieel maandoverzicht in de bijlage.

We benadrukken dat het bij alle posten gaat om de basale uitgaven en dat de normbedragen gemiddelden betreffen. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks minder uitgeeft dan de normbedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden minder geld per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven.

1.5. Vrije bestedingen

Het budget dat overblijft is vrij besteedbaar en kan worden uitgeven aan bijvoorbeeld een lidmaatschap voor een (sport)vereniging of de bibliotheek, sociale en recreatieve activiteiten of aan zakgeld voor kinderen. Voor deze vrije bestedingen hanteert het Nibud per huishoudtype eveneens een normbedrag.

1.6. Aannames

Voor de inkomsten en uitgaven doen we de volgende aannames:

- De huishoudens maken van alle regelingen gebruik en ontvangen daarvoor het maximale bedrag;
- Iedereen woont in een huurwoning;
- Alleenstaande ouders met een inkomen gelijk aan de bijstandsnorm werken niet of zitten in een traject waarbij de kinderopvang wordt vergoed. Alleenstaande ouders met een inkomen boven de bijstandsnorm hebben voor hun jongste kind 40 uur buitenschoolse opvang per maand nodig tegen een tarief van € 7,44 (gemiddelde uurprijs in 2019);
- Bij een paar met twee kinderen en een inkomen hoger dan 100 procent Wsm werkt slechts één van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. Daarom gaan we er vanuit dat deze huishoudens geen kinderopvang nodig hebben omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen;
- Huishoudens die (op basis van hun inkomen) geen gebruik kunnen maken van de collectieve zorgverzekering van de gemeente, maken een eigen keuze uit verschillende zorgverzekeraars. Op basis van de meest gekozen pakketten⁶ bij de grootste zeven zorgverzekeraars is daarvoor een gemiddelde prijs berekend van € 143 per polis, per maand.

⁴ We gaan uit van € 530 kale huur per maand voor een alleenstaande en € 580 kale huur per maand voor een meerpersoonshuishouden. Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid over de gemeente Valkenburg.

⁵ Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Essent (stroom en gas 3 jaar zeker), de kosten voor water op de tarieven van WML. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

⁶ Een basisverzekering met een aanvullende verzekering waarbij 9 fysiotherapie behandelingen worden verzekerd en een tandartsverzekering.

2. De inkomenseffecten

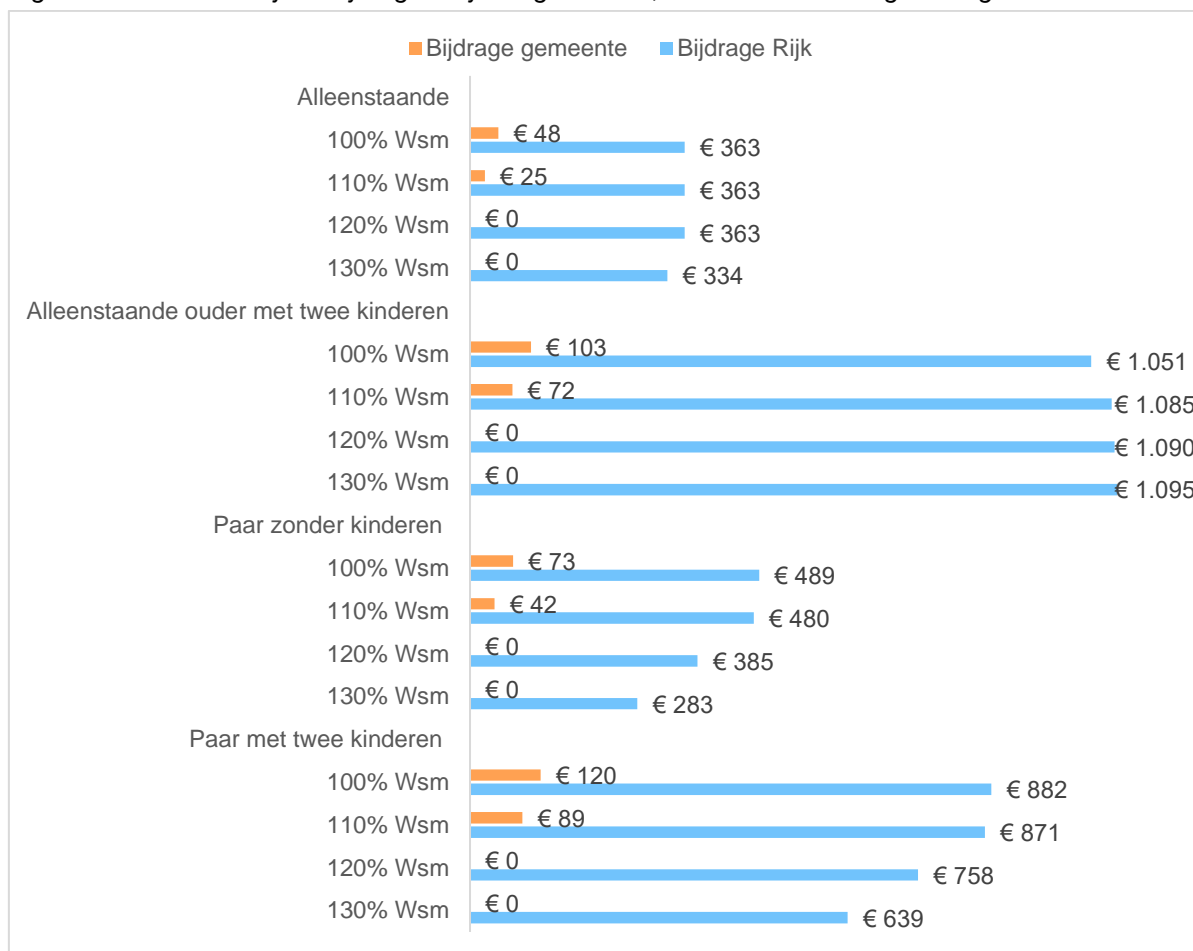
In dit hoofdstuk staan de effecten op het inkomen van de verschillende huishoudtypes.

2.1. Het effect van het landelijk beleid is groter dan het gemeentelijk beleid

De financiële ondersteuning vanuit het Rijk is veel hoger dan vanuit de gemeente zoals uit figuur 2.1.1. blijkt. De bijdrage van de gemeente ligt tussen de 5 en 11 procent van de totale bijdrage, de rest is van het Rijk. Daarnaast verschilt de vergoeding per huishoudtype: minimahuishoudens met kinderen hebben recht op meer gemeentelijke regelingen dan minimahuishoudens zonder kinderen, waardoor het bedrag dat zij daarvan kunnen ontvangen ook hoger is. Ook krijgen zij vanuit het Rijk extra toeslagen, zoals het kindgebonden budget.

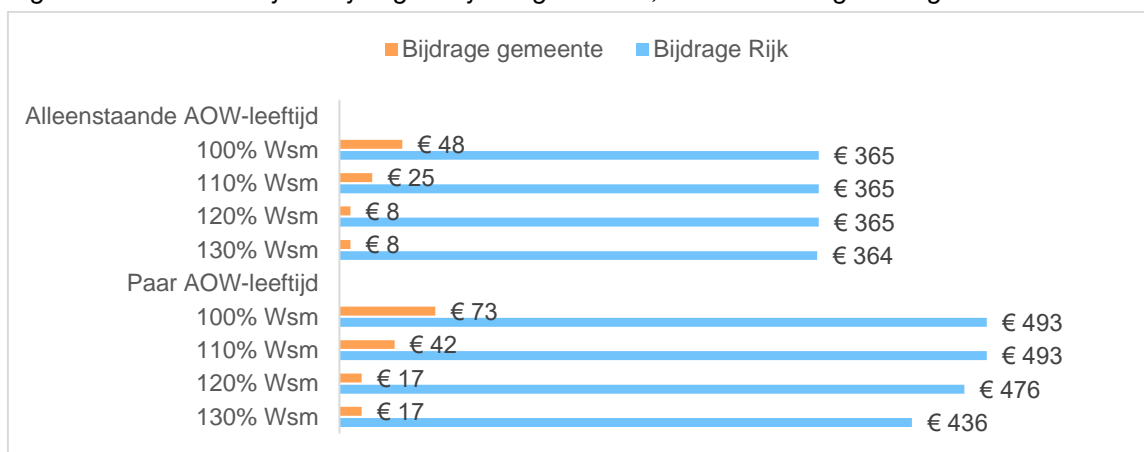
Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt geleidelijk af bij een hoger inkomen, al verschilt deze afname per huishoudtype. Voor meerpersoonshuishoudens loopt dit bedrag sneller terug dan voor alleenstaanden en alleenstaande ouders. Voor alleenstaande ouders neemt dit bedrag zelfs iets toe omdat zij gebruik kunnen maken van de combinatiekorting. Het bedrag aan lokale regelingen vervalt bij een inkomen hoger dan 110% Wsm.

Figuur 2.1.1. Maandelijks bijdrages Rijk en gemeente, minima niet AOW-gerechtigd⁷

⁷ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering, declaratieregeling maatschappelijke participatie en Sport en cultuurfonds. De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget, kinderbijslag en eventuele combinatiekortingen.

Figuur 2.1.2. Maandelijks bijdrages Rijk en gemeente, minima AOW-gerechtigd⁸

2.2. De gemeentelijke bijdragen geven meer ruimte voor vrije bestedingen

Het budget dat huishoudens nodig hebben voor, of zullen uitgeven aan vrije bestedingen verschilt per huishoudtype. Een paar met kinderen zal daar meer aan (willen) uitgeven dan een alleenstaande. In bijlage 1 staat per huishoudtype het normbudget voor vrije bestedingen. Uiteraard zal iemand die nauwelijks geld meer over heeft, dat niet per se daar aan besteden.

Tabel 2.2.1 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima niet AOW-gerechtigd, per maand

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	> 3 jaar 100% Wsm
Alleenstaande					
Exclusief gemeente	66	169	271	345	66
Inclusief gemeente	114	194	271	345	148
Alleenstaande ouder, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	220	323	430	537	220
Inclusief gemeente	322	395	430	537	365
Paar zonder kinderen					
Exclusief gemeente	46	184	234	280	46
Inclusief gemeente	119	226	234	280	167
Paar, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	65	200	234	261	65
Inclusief gemeente	184	289	234	261	232

⁸ De bijdrage van de gemeente bestaat bij de AOW-ers ook nog uit de totale korting op de collectieve zorgverzekering,

Tabel 2.2.2 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima AOW-gerechtigd, per maand

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Alleenstaande (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	166	281	396	510
Inclusief gemeente	225	317	404	518
Paar (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	117	273	413	529
Inclusief gemeente	216	341	430	546

Zoals uit tabel 2.2.1 blijkt, houden alle minimahuishoudens door de gemeentelijke regelingen (meer) geld over voor het doen van vrije bestedingen. Dat zijn uitgaven voor bijvoorbeeld lidmaatschap bij een (sport)vereniging, bibliotheek, zakgeld, een dagje weg etc..

Per huishoudtype en inkomen verschilt het bedrag dat ze voor vrije bestedingen overhouden echter aanzienlijk:

- Een alleenstaande ouder met een inkomen tot 110 procent Wsm heeft € 395 per maand voor vrije bestedingen, een paar met twee kinderen van dezelfde leeftijd heeft daar maandelijks € 289 voor;
- Het recht op de minimaregelingen vervalt bij een inkomen boven 110 procent Wsm. In combinatie met de teruglopende bijdrage van het Rijk houden paren met kinderen bij een inkomen van 120 en 130 procent Wsm daarom minder ruimte over voor vrije bestedingen ten opzichte van een inkomen van 110 procent Wsm. In paragraaf 2.3 gaan we hier verder op in.

2.3. Werken vanuit de bijstand loont in de meeste situaties

Als mensen vanuit een uitkering gaan werken en dus een hoger inkomen krijgen, kunnen zij het recht op gemeentelijke regelingen verliezen. Eveneens kan een hoger inkomen ten koste gaan van de hoogte van toeslagen van het Rijk. Hierdoor gaat een huishouden er bij een inkomensstijging per saldo niet of slechts in beperkte mate op vooruit. Dit wordt ook wel de armoedeval genoemd. In de volgende tabel staat voor de vier huishoudtypes hoeveel zij een totaal inkomen hebben bij verschillende inkomensgrenzen en of zij er financieel op vooruitgaan wanneer ze gaan werken vanuit de bijstand.

Tabel 2.3.1 Inkomensvoortgang na werkaanvaarding per huishoudtype

Huishoudtype	Netto inkomen incl. VT	Bijdrage Rijk	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100% Wsm	1.026	363	48	1.437		
110% Wsm	1.128	363	25	1.516	+ 80	+ 6%
120% Wsm	1.231	363	0	1.594	+ 157	+ 11%
130% Wsm	1.333	334	0	1.667	+ 231	+ 16%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100% Wsm	1.026	1051	103	2.179		
110% Wsm	1.128	1085	72	2.285	+ 106	+ 5%
120% Wsm	1.231	1090	0	2.321	+ 141	+ 6%
130% Wsm	1.333	1095	0	2.428	+ 249	+ 11%
Paar zonder kinderen						
100% Wsm	1.465	489	73	2.027		
110% Wsm	1.612	480	42	2.133	+ 106	+ 5%
120% Wsm	1.758	385	0	2.143	+ 116	+ 6%
130% Wsm	1.905	283	0	2.188	+ 161	+ 8%
Paar, 2 kinderen						
100% Wsm	1.465	882	120	2.466		
110% Wsm	1.612	871	89	2.571	+ 104	+ 4%
120% Wsm	1.758	758	0	2.516	+ 49	+ 2%
130% Wsm	1.905	639	0	2.543	+ 77	+ 3%

Met behulp van onderstaande casus, Jan die eerst een bijstandsuitkering heeft en daarna gaat werken, leggen we deze tabel uit.

Voorbeeld Casus tabel 2.3.1

Jan is alleenstaand en krijgt een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.026 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Hij heeft maandelijks recht op € 363 aan toeslagen van het Rijk. Voor Jan bestaat dit uit huurtoeslag en zorgtoeslag. Tot slot kan Jan rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 48 per maand. Dit bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, de tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering en de declaratieregeling. In totaal heeft Jan een inkomen van € 1.437 per maand.

Als Jan werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.128 per maand. Hij houdt recht op huurtoeslag en zorgtoeslag en deze bedragen blijven onveranderd, dus € 363 per maand. Het recht op minimaregelingen komt deels te vervallen. Jan heeft alleen nog recht op de tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering en de declaratieregeling, totaal € 25 per maand. Hij kan geen kwijtschelding meer aanvragen. Het totaal inkomen van Jan is bij een inkomen van 110 procent Wsm € 1.516. Dit is een stijging van € 80 (6 procent) ten opzichte van zijn totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Jan tegen een inkomen van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.231 per maand. De bijdrage van het Rijk blijft € 363 en de bijdrage van de gemeente valt volledig weg. Het totale inkomen van Jan is € 1.594 per maand. Dit is € 157 (11 procent) meer dan wanneer Jan een bijstandsuitkering heeft.

Als Jan gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.333 per maand. De bijdragen van het Rijk zijn gedaald naar € 334 per maand. Jan ontvangt minder huurtoeslag, maar nog net zoveel zorgtoeslag. De bijdragen van de gemeente komen volledig te vervallen want Jan heeft geen recht meer op minimaregelingen. Het totale inkomen van Jan is nu € 1.667 per maand, dit is € 231 (16 procent) meer dan toen hij een bijstandsuitkering had.

Per huishoudtype wordt de situatie nader geanalyseerd.

Alleenstaanden gaan bij een hoger inkomen er steeds op vooruit.

- Een alleenstaande die vanuit een bijstandssituatie werk aanvaardt waarbij hij tussen 100 en 130 procent van het Wsm verdient, heeft maandelijks meer te besteden. Bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm stijgt het totaal inkomen met € 231 (16 procent) per maand ten opzichte van de bijstandssituatie;
- Een alleenstaande krijgt bij een loon gelijk aan 100 tot 120 procent Wsm hetzelfde bedrag aan toeslagen. Bij een inkomen boven 120 procent Wsm loopt de bijdrage van het Rijk terug. Vanaf een inkomen boven 120 procent Wsm loopt de bijdrage van het Rijk terug. Dit komt doordat hij dan minder huurtoeslag ontvangt, de zorgtoeslag blijft hetzelfde;
- Een hoger inkomen (tot 130 procent Wsm) zorgt steeds voor een toename aan totaal inkomen, (meer) werken heeft dus financieel voordeel.

Alleenstaande ouders behouden het langst recht op hetzelfde bedrag aan toeslagen.

- Alleenstaande ouders gaan er ten opzichte van de bijstandssituatie op vooruit als ze werk aanvaarden tegen een loon tussen 110 en 130 procent Wsm;
- De landelijke toeslagen lopen niet af, maar er is een lichte stijging. Het bedrag aan huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget blijft even hoog en bij werkaanvaarding ontvangt een alleenstaande ouder nog een combinatiekorting;
- Een alleenstaande ouder in de bijstand kan van meerdere minimaregelingen gebruikmaken. Bij een inkomen boven 110 procent vervalt dit recht. Hierdoor daalt de gemeentelijke bijdrage van € 103 voor bijstandsgerechtigden, naar € 72 voor alleenstaande ouders met een inkomen boven de 110 procent Wsm en € 0 voor alleenstaande ouders die werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 120 of 130 procent Wsm;
- Het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 120 procent Wsm is € 35 meer dan het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 110 procent Wsm. Dit komt omdat het recht op de meeste gemeentelijke regelingen is vervallen. Bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm is wel weer sprake van een (grotere) inkomensstijging.

Paren zonder kinderen hebben 8 procent meer inkomen bij werkaanvaarding tegen 130 procent Wsm.

- Paren zonder kinderen die vanuit de bijstandssituatie werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 110 tot 130 procent Wsm gaan er op vooruit. Wanneer een van hen werk aanvaardt waarbij hij een loon van 130 procent Wsm verdient, hebben zij maandelijks € 161 (8 procent) meer te besteden;
- De toeslagen van het Rijk lopen geleidelijk terug. Een paar met een bijstandsuitkering ontvangt maandelijks € 489 aan landelijke toeslagen, een paar met een inkomen van 130 procent Wsm ontvangt maandelijks € 283 aan toeslagen. Ook de bijdrage vanuit de gemeentelijke regelingen loopt terug van € 73 per maand in de bijstandssituatie naar € 0 bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm;
- Huishoudens die gaan werken met een inkomen tot 120 procent Wsm hebben slechts een klein beetje meer inkomen (+ € 10) dan huishoudens die 110 procent Wsm hebben.

Paren met kinderen gaan er een klein beetje op achteruit als ze gaan werken tegen een inkomen van 120 procent Wsm.

- Paren met twee kinderen gaan, wanneer hun inkomen naar 120 of 130 Wsm stijgt, er ten opzichte van 110 procent, op achteruit;
- De toeslagen vanuit het Rijk lopen snel terug. Het bedrag van landelijke toeslagen daalt bij paren met twee kinderen van € 882 in de bijstandssituatie naar € 639 bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm;
- In de bijstand is de maximale gemeentelijke bijdrage € 104 per maand en deze loopt af naar € 0 bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm;
- Paren met kinderen gaan er uiteindelijk 3 procent (€ 77) op voor uit als ze een inkomen hebben van 130 procent Wsm.

3. Conclusies en aanbevelingen

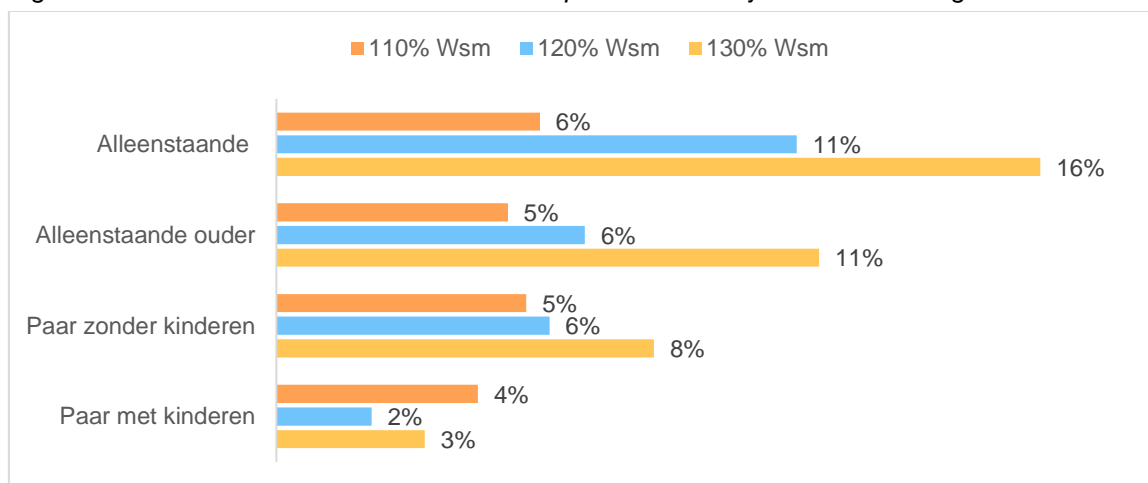
In het afsluitende hoofdstuk beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag en zetten we de belangrijkste conclusies op een rij.

3.1. Beantwoording centrale onderzoeksvraag

“Kwantificeer de armoedeval voor Valkenburg en biedt oplossingsrichtingen aan ter beperking hiervan”

Werken loont in de meeste gevallen: wanneer huishoudens vanuit de bijstand gaan werken tegen een loon gelijk aan 110, 120 of 130 procent Wsm, gaan de meeste minima er in totaal inkomen op vooruit. Maar niet evenredig. Landelijke toeslagen lopen terug en het recht op gemeentelijke regelingen vervalst. Het totaal inkomen bestaat uit netto-inkomen, vakantietoeslag, gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen.

Figuur 3.1.1. Groei in totaal inkomen t.o.v. 100 procent Wsm bij werkaanvaarding⁹

Alleenstaanden gaan er het meest op vooruit na werkaanvaarding (16 procent bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm). Bij meerpersoonshuishoudens met kinderen zien we dat ze bij een loon gelijk aan 120 en 130 procent Wsm minder aan totaal inkomen hebben dan bij een loon gelijk aan 110 procent Wsm.

Bij een inkomen hoger dan 110 procent Wsm hebben minima geen recht meer op gemeentelijke minimaregelingen en bij meerpersoonshuishoudens loopt het bedrag aan landelijke toeslagen daarbij ook terug.

Alle huishoudtypes gaan er op vooruit wanneer huishoudens van 100 procent naar een inkomen van 110, 120 of 130 gaan, ook al is het niet evenredig. Werken loont dus.

Gemeentelijk beleid Valkenburg heeft effect

Het bedrag dat minima aan toeslagen van het Rijk kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag dat ze via een gemeente kunnen ontvangen. In het algemeen is financieel gezien de invloed van de gemeente daarom kleiner dan van het Rijk. Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt, voor de huishoudens, geleidelijk af bij een hoger inkomen. De regelingen van de gemeente Valkenburg kennen een vaste inkomensgrens.

Het minimabeleid van de gemeente Valkenburg heeft op verschillende manieren effect op minimahuishoudens. Zoals uit de inkomenseffectrapportage blijkt, kunnen alleenstaanden en alleenstaande ouders door gebruik te maken van de gemeentelijke regelingen maandelijks rondkomen. Met als kanttekening dat ze dan wel van alle regelingen gebruik moeten maken. Meerpersoonshuishoudens met en zonder kinderen hebben (ondanks de gemeentelijke regelingen) het minst te besteden. AOW-gerechtigden houden maandelijks een aanzienlijk

⁹ De percentages in de grafiek zijn (voor de leesbaarheid) afgerond op hele getallen. Daarom zijn niet alle staven met dezelfde percentages even groot.

bedrag over om vrij te besteden dan niet AOW-gerechtigden. Daarnaast valt op dat alleenstaande ouders meer geld vrij te besteden hebben dan meerpersoonshuishoudens met kinderen.

Wanneer we een vergelijking maken met andere gemeenten dan zien we dat de gemeentelijke regelingen ervoor zorgen dat er net iets meer bestedingsruimte is voor de minimahuishoudens en dan vooral de huishoudens met kinderen.

Een tweede belangrijk effect van het minimabeleid is participatie. Door gebruik te maken van de tegemoetkoming maatschappelijke participatie en het jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld hebben minima en minimakinderen de mogelijkheid deel te nemen aan culturele, sportieve en educatieve activiteiten. Hierdoor krijgen kinderen uit minimahuishoudens dezelfde kansen als alle andere kinderen.

3.2. Aanbevelingen

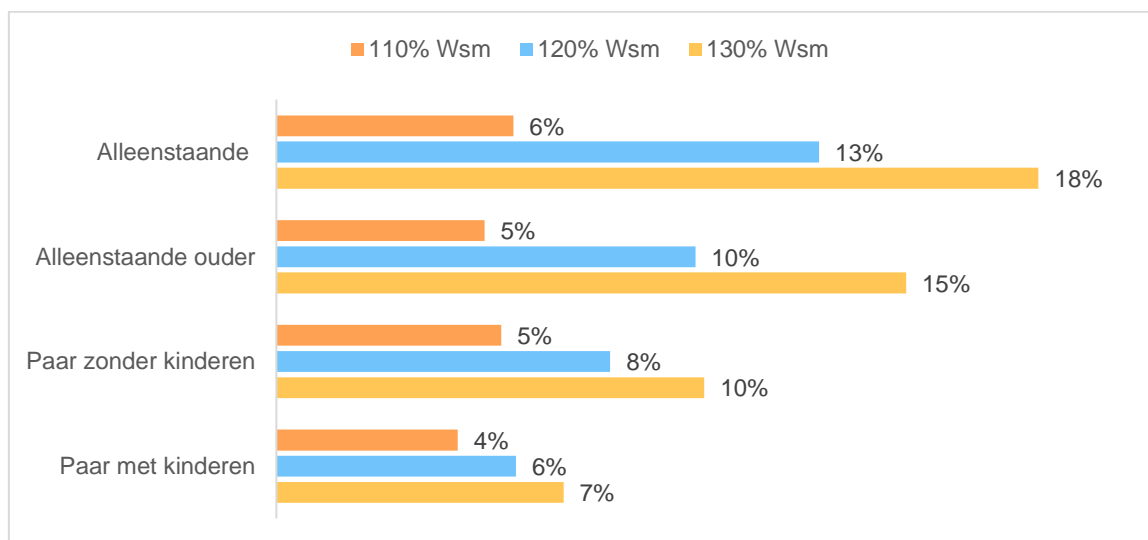
Wanneer een huishouden vanwege werkaanvaarding een hoger inkomen krijgt, verliest het mogelijk (een deel van) de bijdrages vanuit het Rijk en/ of de gemeente. De toeslagen vanuit het Rijk lopen geleidelijk af. Hoe snel de bijdragen verminderen, hangt wel af van het huishoudtype. Daarnaast heeft een alleenstaande ouder die werkt recht op heffingskortingen.

De gemeentelijke regelingen hebben een inkomensgrens tot waar men recht heeft op een regeling. Heeft een huishouden een inkomen dat net boven de grens ligt, dan verliest het huishouden het recht op de tegemoetkoming. Dit kan demotiverend zijn voor personen om werk te aanvaarden.

3.2.1. Verhogen inkomensgrens regelingen naar 130 procent Wsm

Wanneer de gemeente Valkenburg besluit de inkomensgrens voor de regelingen te verhogen naar 130 procent Wsm dan heeft dat natuurlijk effect op inkomensvoortgang voor de huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm.

Figuur 3.2.1. Groei in totaal inkomen verruiming inkomensgrens regelingen naar 130 procent Wsm¹⁰

Als de inkomensgrenzen van de regelingen worden verruimd naar 130 procent Wsm, hebben huishoudens met een inkomen tot 120 en 130 procent Wsm een hoger totaal inkomen. Paren met kinderen die met het huidige beleid er op achteruit gaan wanneer zij van een inkomen van 110 procent naar 120 of 130 procent gaan, zullen er met een verruiming van de inkomensgrens juist op voor uit gaan. Hierdoor wordt de prikkel om te gaan werken groter.

¹⁰ De percentages in de grafiek zijn (voor de leesbaarheid) afgerond op hele getallen. Daarom zijn niet alle staven met dezelfde percentages even groot.

Invoering tegemoetkoming arbeidsparticipatie

Wanneer huishoudens vanuit een bijstandssituatie gaan werken tegen een loon gelijk aan 110, 120 tot 130 procent Wsm, gaan zij er in totaal inkomen op vooruit. Echter, de huishoudens gaan er niet *evenredig* op vooruit. Een tegemoetkoming arbeidsparticipatie zou er voor kunnen zorgen dat de extra kosten voor het zoeken of vinden van werk, wegvallen. Dat kan een belemmering om aan het werk te gaan wegnemen. Overigens gaat het dan wel om een eenmalige tegemoetkoming die de eerste kosten van het zoeken of vinden van werk opvangt. Deze huishoudens krijgen er dan niet structureel een (maand)bedrag bij.

3.3. Kosten verruiming regelingen en invoering tegemoetkoming arbeidsparticipatie

Bij de berekening van de kosten van uitbreiding van de regelingen gaan we uit van het gebruik in 2018 en het gemiddelde bedrag dat is besteed. De uitvoeringskosten zijn niet meegenomen in de berekeningen. Het gaat hierbij om het verhogen van de inkomensgrens van de Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering, Declaratieregeling maatschappelijke participatie, Jeugdfonds sport en cultuur en Stichting Leergeld. Tevens rekenen we de kosten door van het invoeren van een tegemoetkoming voor arbeidsparticipatie.

Voor het verruimen van de inkomensgrenzen en het berekenen van het bereik is er een inschatting gemaakt van de doelgroep per inkomensgrens.

Tabel 3.3.1 Huishoudens naar inkomen in Valkenburg¹¹

Inkomen	
Tot 100% Wsm	500
Tot 110% Wsm	670
Tot 120% Wsm	900
Tot 130% Wsm	1.150

Voor de verruiming van de inkomensgrenzen bestaat de doelgroep tot 120 procent Wsm uit 900 huishoudens en tot 130 procent Wsm bestaat de doelgroep uit 1.150 huishoudens.

Voor de invoering nieuwe regeling arbeidsparticipatie doen we de volgende aannames: De doelgroep berekenen we als volgt: er zijn 670 huishoudens met een inkomen tot 120% Wsm daarvan zijn er 525 huishoudens die in de leeftijdscategorie van 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd vallen. Voor de inkomensgrens tot 130 procent Wsm gaat het dan om 690 huishoudens. Verder gaan we er vanuit dat 5¹² procent van de doelgroep jaarlijks uitstroomt naar werk en dus gebruik kan maken van de regeling arbeidsparticipatie. Dat betekent voor de doelgroep 120 % dat er jaarlijks 26 uitstromen en voor 130% Wsm 35 mensen. De regeling is een eenmalig bedrag van € 1.200 per persoon per jaar.

¹¹ Deze cijfers zijn gebaseerd op het schattingsmodel van KWIZ, bestaande uit CBS cijfers geëxtrapoleerd met cijfers uit eigen onderzoek.

¹² Cijfers CBS 2018.

Tabel 4.4.1 Kosten aanpassingen armoedebeleid inkomensgrens 120 procent Wsm

Regeling	Doelgroep 120%	Bereik ¹³	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten
Invoering regeling arbeidsparticipatie	26 ¹⁴	100%	26	€ 1.200,00	€ 31.200
Tegemoetkoming premie AV	900	16%	144	€ 222,00	€ 31.968
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	900	36%	325	€ 260,00	€ 84.500
Jeugd Sport en Cultuur	250 ¹⁵	27%	68	€ 200,00	€ 13.600
Stichting leergeld	250	22%	55	€ 167,00	€ 9.185
Totaal	-	-	-		€ 170.453

Wanneer de inkomensgrens wordt verhoogd naar 120 procent Wsm en de regeling arbeidsparticipatie wordt ingevoerd dan komen de kosten voor de gemeente op bijna € 170.500.

Tabel 4.4.1 Kosten aanpassingen armoedebeleid inkomensgrens 130 procent Wsm

Regeling	Doelgroep 130%	Bereik	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten
Invoering regeling arbeidsparticipatie	35	100%	35	€ 1.200	€ 42.000
Tegemoetkoming premie AV	1.150	16%	185	€ 222,00	€ 41.070
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	1.150	36%	415	€ 260,00	€ 107.900
Jeugd Sport en Cultuur	300	27%	70	€ 200,00	€ 14.000
Stichting leergeld	300	22%	65	€ 167,00	€ 10.855
Totaal	-	-	-		€ 215.825

Wanneer de inkomensgrens wordt verhoogd naar 130 procent Wsm en de regeling arbeidsparticipatie wordt ingevoerd dan komen de jaarlijkse kosten voor de gemeente op € 215.825.

In 2018 waren de uitvoeringskosten voor de vier regelingen in totaal € 103.797. Wanneer de gemeente Valkenburg besluit om de inkomensgrens uit te breiden naar 120% Wsm en de participatieregeling in gaan voeren dan vergt dit een extra investering van bijna € 67.000,-. Wanneer de inkomensgrens wordt verhoogd naar 130% dan is de extra investering ruim € 112.000,-.

Extra kosten uitbreiding	
Extra kosten 120%	€ 66.656
Extra kosten 130%	€ 112.028

¹³ Bereik van de regelingen in 2018 onder de doelgroep tot 110 procent Wsm.

¹⁴ Dit is 5 procent van alle huishoudens in de leeftijd 21- AOW gerechtigde leeftijd die zijn uitgestroomd naar een inkomen tot 120 procent Wsm.

¹⁵ Aantal huishoudens met kinderen in de leeftijd van 4-18 jaar met een inkomen tot 120 procent Wsm.

Bijlage 1. Financieel maandoverzicht

In deze bijlage staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B1.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.026	1.128	1.231	1.333	1.026
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	264	264	264	235	264
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.389	1.491	1.594	1.667	1.389
Uitgaven					
Huur	530	530	530	530	530
Gas, water, elektra	103	103	103	103	103
Telefoon, internet en kabel	58	58	58	58	58
Gemeentelijke heffingen	23	23	23	23	23
(collectieve) zorgverzekering	143	143	143	143	143
Overige verzekeringen	20	20	20	20	20
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	15	15	15	15	15
Reserveringsuitgaven	190	190	190	190	190
Huishoudelijke uitgaven	241	241	241	241	241
Totaal uitgaven	1.322	1.322	1.322	1.322	1.322
Budget exclusief regelingen gemeente	66	169	271	345	66
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	23	0	0	0	23
Individuele inkomstenstoelage	0	0	0	0	34
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	17	17	0	0	17
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport en Cultuur	8	8	0	0	8
Totaal regelingen gemeente	48	25	0	0	82
Budget inclusief regelingen gemeente	114	194	271	345	148
Vrije bestedingen	110	176	182	182	110
Restant	4	18	89	163	38

Tabel B1.2 Alleenstaande ouder, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)¹⁶

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.026	1.128	1.231	1.333	1.026
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	297	297	297	297	297
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	34	39	44	0
Kinderbijslag	194	194	194	194	194
Kindgebonden budget	461	461	461	461	461
Totaal inkomsten	2.076	2.213	2.321	2.428	2.076
Uitgaven					
Huur	580	580	580	580	580
Gas, water, elektra	198	198	198	198	198
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	31	31	31	31	31
(collectieve) zorgverzekering	143	143	143	143	143
Overige verzekeringen	23	23	23	23	23
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	34	34	34	0
Vervoer	46	46	46	46	46
Reserveringsuitgaven	284	284	284	284	284
Huishoudelijke uitgaven	448	448	448	448	448
Totaal uitgaven	1.857	1.890	1.890	1.890	1.857
Budget exclusief regelingen gemeente	220	323	430	537	220
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	31	0	0	0	31
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	43
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	33	33	0	0	33
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	30	30	0	0	30
Jeugdfonds Sport en Cultuur	8	8	0	0	8
Totaal regelingen gemeente	103	72	0	0	146
Budget inclusief regelingen gemeente	322	395	430	537	365
Vrije bestedingen	227	297	312	312	227
Restant	95	98	118	225	138

¹⁶ Bij de kosten BSO is de tegemoetkoming kinderopvang al verrekend.

Tabel B1.3 Paar, niet AOW-gerechtigd, geen kinderen

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.465	1.612	1.758	1.905	1.465
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	297	292	232	165	297
Zorgtoeslag	192	188	153	118	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.954	2.092	2.143	2.188	1.954
Uitgaven					
Huur	580	580	580	580	580
Gas, water, elektra	153	153	153	153	153
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	31	31	31	31	31
(collectieve) zorgverzekering	285	285	285	285	285
Overige verzekeringen	28	28	29	28	28
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	31	31	31	31	31
Reserveringsuitgaven	297	297	297	297	297
Huishoudelijke uitgaven	437	437	437	437	437
Totaal uitgaven	1.908	1.908	1.909	1.908	1.908
Budget exclusief regelingen gemeente	46	184	234	280	46
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	31	0	0	0	31
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	48
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	25	25	0	0	25
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport en Cultuur	17	17	0	0	17
Totaal regelingen gemeente	73	42	0	0	120
Budget inclusief regelingen gemeente	119	226	234	280	167
Vrije bestedingen	168	223	240	240	168
Restant	-49	3	-6	40	-1

Tabel B1.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.465	1.612	1.758	1.905	1.465
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	297	292	232	165	297
Zorgtoeslag	192	188	153	118	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	194	194	194	194	194
Kindgebonden budget	199	197	179	162	199
Totaal inkomsten	2.347	2.482	2.516	2.543	2.347
Uitgaven					
Huur	580	580	580	580	580
Gas, water, elektra	236	236	236	236	236
Telefoon, internet en kabel	74	74	74	74	74
Gemeentelijke heffingen	31	31	31	31	31
(collectieve) zorgverzekering	285	285	285	285	285
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	53	53	53	53	53
Reserveringsuitgaven	387	387	387	387	387
Huishoudelijke uitgaven	569	569	569	569	569
Totaal uitgaven	2.282	2.282	2.282	2.282	2.282
Budget exclusief regelingen gemeente	65	200	234	261	65
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	31	0	0	0	31
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	48
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	42	42	0	0	42
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	30	30	0	0	30
Jeugdfonds Sport en Cultuur	17	17	0	0	17
Totaal regelingen gemeente	120	89	0	0	167
Budget inclusief regelingen gemeente	184	289	234	261	232
Vrije bestedingen	276	343	350	350	276
Restant	-92	-54	-116	-89	-44

Tabel B1.5 Alleenstaande, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.148	1.263	1.377	1.492	1.148
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	266	266	266	265	266
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.513	1.628	1.742	1.856	1.513
Uitgaven					
Huur	530	530	530	530	530
Gas, water, elektra	127	127	127	127	127
Telefoon, internet en kabel	58	58	58	58	58
Gemeentelijke heffingen	23	23	23	23	23
(collectieve) zorgverzekering	181	181	181	181	181
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	13	13	13	13	13
Reserveringsuitgaven	161	161	161	161	161
Huishoudelijke uitgaven	241	241	241	241	241
Totaal uitgaven	1.347	1.347	1.347	1.347	1.347
Budget exclusief regelingen gemeente	166	281	396	510	166
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	23	0	0	0	23
Individuele inkomstenstoelag	0	0	0	0	0
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	17	17	0	0	17
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	8	8	8	8	8
Jeugdfonds Sport en Cultuur	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	59	36	8	8	48
Budget inclusief regelingen gemeente	225	317	404	518	214
Vrije bestedingen	111	154	159	159	111
Restant	114	163	245	359	103

Tabel B1.6 Paar, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.563	1.720	1.876	2.032	1.563
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	301	301	301	285	301
Zorgtoeslag	192	192	175	151	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	2.056	2.213	2.352	2.468	2.056
Uitgaven					
Huur	580	580	580	580	580
Gas, water, elektra	188	188	188	188	188
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	31	31	31	31	31
(collectieve) zorgverzekering	362	362	362	362	362
Overige verzekeringen	15	15	15	15	15
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	26	26	26	26	26
Reserveringsuitgaven	235	235	235	235	235
Huishoudelijke uitgaven	437	437	437	437	437
Totaal uitgaven	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Budget exclusief regelingen gemeente	117	273	413	529	117
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	31	0	0	0	31
Individuele inkomstenstoelag	0	0	0	0	0
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	25	25	0	0	25
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	17	17	17	17	17
Jeugdfonds Sport en Cultuur	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	99	68	17	17	73
Budget inclusief regelingen gemeente	216	341	430	546	190
Vrije bestedingen	168	211	218	218	168
Restant	48	130	212	328	22